

Testvéreimhez

Sokan voltunk mi testvérek =
Koporsónál két lányi!

Ritkán voltunk csak vendégek,
imde vacsorát, ebédet
aki mi hozzánk betévedt
kapott s meg is tudott halni.

Szüségtanból kioktatni
minket így hát sosem kellett:
Tudtunk helyet szorítani
annak, kit a szűség kerget,
tudtunk szeretni, vigadni,
s a kevésből másnak adni!

Meglehet megelőztek minket
a motorizált fiatalok
miközben öregeinket
támogattuk s jártunk gyalog...
ápolván a házat, kertet,
a fákról majd mások szednek.

Ez volt a sors, mi írva volt
nekiink, kik irást tisztelünk!
Védjük, vagy elhagytuk a Hont,
ahogy kívánta Istenünk!
ki majd örök látogatónk
hív minket a csillagokba!
* 1991 dec 18.

Mint tegnap, így máma megint
Ma hajnalban hirtelen
amint felébredtem,
egy gondolat ébredt bennem
& nyilamblott színtelen =

Régi világ kezeltjei,
kikre a Rendszer épült,
ma is jól tudnak lejtani,
& tánc is nekik készült!

Mindaddig szépen megélték,
kitanították a módját,
& bundát most aként cserélnek,
mint előiket forgatják!

- A kormány csak kormányozzon,
ameddig kedve tellik,
a "hivó" meg imádkozzon
estig, vagy reggelig!

- Ők majd felszelik a tortát
annak rendje-módja szerint,
& egymás közt szépen elosztják,
mint tegnap, így máma megint!

* 1992 II. 22.

Hogy szépség s öröm felviruljon

Ah, oh, sok mindentől kellene szólni,
Kérdéseket tenni, megválaszolni...
Hogy bármivel is kezdeneink el,
Sorra várni ezer magának kell!

Hajszolva vagyunk térben és időben:
Ennyi illet téged! de sajnós több nem,
Ha bírnád és lenne is szavad
Lényegeset tenned már nem szabad!

Pedig tenni oh, sok mindent kellene,
Hogy életünk egy kicsivel szebb lenne!
Sok még a gond, - többek között ez =
Hogy az ember még nem főkéletes!

Pedig itt lenne egyetlen esélye,
Hogy emberként az életet leélje,
Hogy szépség s Öröm felviruljon
Bárhon jár, e rövid földi úton!

*

1992 II. 27.

Könyörgés Újházy Miklósnak

(V. J. nek)
Hej, ha még egyszer itt lehetne
és szívvel lélekkel önkélné
meghallaná a falu népe,
azt ki bölcsőtől szírig kísérté,
és jönnének megint seregestül,
25ten házába gyerekestül,
mikenk királyok és pásztorok
jöttek követve csillagot!

Hej, ha megszólalna hangja!
Falujának apraja, nagyja
a templomban úgy hullna térdre
mint aki házat talált végre!
* 1891 dec 9.

Négy soros

Hogy lehet, hogy verseket írok?
Kérde tőlem rokon s ismerős —
Gyengeségből! mert nem bírok
a könyszerrel, mi bennem oly erős!
* 1992 II. 19.

Élesettek s égi Hatalmak közt

Az Egyediséget a Mindenségnek
kezébe ajánlani verses énekkel,
s a halált mint új lét-re való
születést felfogni, erre csak

Költő képes! mint Újházykántor volt!
-ki a lét és nemlét küszöbén állva,
több mint egy-félévszázadon át!
élesettek és égi Hatalmak közt

vigasztalt s esedezett engesítelésért
versben! mit naponta imnia kellett,
ékes szavakkal, mire jobban
koszorús költő sem lett volna képes!

* 1992 II. 74

Négysoros

Most már ne is az legyen a téma,
mennyi mindent kaptunk mi a néptől,
hanem arról kéne szólni még ma =
mennyi mindent adunk vissza végül!

* 1992 II. 17

Nem lehet nem írni verseket

En nem is írtam volna verseket,
ha helyettem megírta volna más!
de hogy tehetném ölbe kezemet?
mikor országos itt a pusztulás!

Mert nem lehet nem írni verseket,
ott ahol már fáj a hallgatás,
hol készakarva ütnek sebeket,
azok kiknek szakmájuk orvoslás!

Mert elvettek a néptől minden Szépet,
tisztas hitét, verseit, dalait,
s dolgait, miket maga készített
és józaneszű gondolatait!

Elvették a lelket mindenestül,
hogy helyébe akármit rakjanak!
Legyen ima, dal és versek nélkül,
s legyen gondja már csak a divat!

Tanuljon ilyen, meg olyan nyelvet,
s ha öreganyját már meg nem érti,
akkorra már teljesen modern lett,
s lehet mű-szívet adni neki!

Szabadság

Noha a belső feltételek
már megvoltak, nem lehetett
létrejönni még sem annak,
nem engedték külső Hatalmak!

És amikor úgy vélték = Soha!
Akkor történt meg a csoda!
Mikor senki sem várta őt,
akkor jött el! és tündökölt!

Hát vigyázzatok Reá nagyon,
nyoma ne vesszen egy napon!
mert nélküle ez az élet,
koldús életénél szegényebb!

*

1992 II. 19

Otthon a gyepen

Hanyatvágtam magam a gyepen.
Fölöttem felhők tornyosultak =
Európát rajzoltak nekem,
s a hátamon öseim vonultak!

*

1988 május

Tisztelt Hölgyek és Urak!

Köszönöm, hogy eljöttetek, hogy érdeklődést tanúsítanak most megjelenő könyvem iránt!

Köszönet a házigazdának, Szabó Ernőné igazgatónak és egyenként mindazoknak, akik e könyv létrejöttén fáradoztak! Köszönet azoknak is akik e ma délutáni rendezvényen közreműködnek!

- Egy könyvvel gazdagabb lett az Ország! - ha szabad így mondani.

De milyen könyvvel? - Minden könyv, a hiányok könyve! - mondta valaki - de én most azon könyörgöm hogy ne a hiányok miatt siránkozzunk, ne azt keressük ami nincs, hanem lássuk meg, ismerjük fel és foglalkozzunk azzal ami van! Örüljünk a létezőnek!

Ebben a Hazában, ezen a nyelvterületen, minden újszülöttet örömboldogsággal kellene fogadni vagy legalább is eltűrni!

Semmilyen hatalom, politikai vagy kulturális hatalmasságok, vagy magukat azoknak tartók, nem engedhetik meg maguknak, a magyar nyelvi kultúra iránti közömbösséget, annak elhallgatását, netán üldözést, ebben az országban!

Miről beszélek?

Arról beszélek, hogy a magyar-politikai szabadságért harcolok, külföldön szimpátiára, segítségre számíthatnak mindenkor, de a magyar nyelvi kultúra szabadságáért harcolok - soha! Itt nem számíthatunk külső segítségre - Ez a mi ügyünk, a született magyarok ügye!

Bódi Tóth Elemér, a veses könyvem előszavában jogosan ismeri fel a „nyelv és kultúra vesztes” problémáját! En ehhez csak azt tenném hozzá, hogy vesztes alatt a meglévő dolgok figyelembe nem

vételeit is kellene érteni! Tehát az elkallódást is!

Mert ha figyelmesen körülnézünk, meg kell állapítanunk, hogy igenis vannak értékek, sőt elérhető közelségben! - csak ki kell nyújtani érte a kezeket! Születtek versek börtönökben, kényszermunka táborokban, idegenben, száműzetésben! - csak a mindenkori Hatalom élvezői nem szívesen akartak tudomást venni erről, és ha kezük ügyébe is akadt egy-egy ilyen termék, inkább ellenséges érzület, mint öröm lett ~~szülni~~ urra bennük!

Ez az Ország sok kulturmérnököt termelt és más részt csak úgy zúdította magából a kultúra szerelmeseit, hogy elláthatta volna velük a félvilágot!

És nekünk mégis kultúra és lélek-
vesztésről kell beszélünk?

Hol itt a hiba? Vagy valóban
Demokles kardjaként lógna felettünk
a Herderi-jóslat? mi szerint a
magyar nyelv el fog veszni!

-Bevallom én is éreztem ennek a
veszélyét, amikor a magyar nyelvi
kultúra termékeit, hatalmaskodók
által megtizedelve láttam, ideológiai
érdekek miatt. És éppen akkor,
a veszély érzésének közepette fog-
tam versíráshoz, nem azért, hogy
ezzel tündököljek, hanem hogy
ilyen is legyen, mert ki tudja
mikor lehet erre is szükség, ki tudja
mikor jön el a nap, amikor számba
kell venni ^{a legh}minden ^{apróbb}dolgainkat is!
Szerettem volna hát én is tenni
valamit a magyar nyelvi kultú-
ráért, amely iránti vágy, szív-
ügyem, mert lelki táplálékom!

És tettem és teszem továbbra is tudatosan, tisztán és érthetőn; hagyományos módon! mert már attól is félek, hogy népköltészetünk dalaink és balladáink nyelve, sok jelenkori költő előtt maradnak időszertütlennek minősül, és így elmarasztalják és elfelejtik.

Holott népköltészetünk, dalaink, és balladáink nyelve ma is elevenen él még honfitársaink lelkiletében, csak meg kell látni, fel kell ismerni, és foglalkozni kell vele!

Ilyen megfontolások alapján kívánom én munkálkodásomat értelmezni, és az Önök nagyra-becsült figyelmébe ajánlani!

*

Bk. 1982 II. 16. Endrödi Bella János.

A nyelv és lélek veszteségnek nem egyetlen oka a külföldre való távozás, bár oka ez is! - de a külföldre ment ~~h~~ honfitársaknak legalább oly szívügyük az anyanyelv, mint az otthonmaradottaknak. Az viszont igaz, hogy a külföldön élő magyar származásúak jórésze már nem, vagy csak gyengén beszéli a szülei és nagyszülei nyelvét. De kérdem én, hogy ~~vajon~~ az itthon élő fiatalabbak, vajon beszélik-e a szüleik és nagyszüleik nyelvét? Beszélik-e a népköltészet és népdalok nyelvét? Ugye nem! És ez is nyelv és lélek veszteség! És az is, hogy kivatásos költők, festők intőznek a néphagyományoktól, mert minden áron időszerűek, modernnek akarnak lenni! De tudniuk kell, hogy modernnek lenni elidegenedést jelent a népi lelkiélettől,

és ebből kifolyólag, saját magától is!
A világnyelveket beszélő nagy nemze-
tek fiai bátran tehetik ezt, nyelv-
ük számára nincs veszély! De
magyar kultúrát csakis a nyelvi
sajátosságaink és lelki sajátossá-
gaink figyelembevételével legyen
szabad teremteni. A külső veszélyt
összetartással még talán el lehet
látni, de a belsőt aligha!

*

Faust: Johann Wolfgang von Goethe

Jégtől szabadult folyam és patak
A tavasz bájos éltető szemétől;
A völgyben reménység zöldül;
Az öreg tél gyöngülten ezalatt,
A zord hegyekbe visszatérül.

Menekülve, onnan küldi már a
Jégszemeknek ajúlt záporát
Sávokban a zöldelő határra;
De fehéret a Nap nem szívesen lát =
Színeket akar ő ébreszteni és
Máris mozdul képződés, törekvés;
Csak virágoknak vagyon hívja meg,
Helyettük emberektől élénk a vidék.

Fordulj csak a magaslatról vissza
Vess pillantást lent a városokra:
Az odvas, komor kapukból alakok
Tarka csapata előkavarog,
Mintha mindegyikük napozni kívánna,
Az Úr-Feltámadását ünneplik ők máma!
Mert ők maguk is feltámadtak
Alacsony házakból, dohos helységekből

Órmok és tetők nyomásából,
Ipar és kézmű kötelekből,
Az utcák préselő zugából,
Templomi tisztas éjszakából,
Jöttek a fényre mindahányan!
Nézd, csak nézd, mily fürgén tölti meg
A földek s kertek zugait a tömeg!
Mint a folyó, szélteben, hosszában
Mégannyi vidám csónakot mozgat meg.
És sülyedésig telítetten már
Az utolsó sajká is elhalad végre....
És már a hegyek távolánál
Villog a ruhák szinessége!
Már hallom a falvak tolongását
Sebben a nép egének mását,
Apraja s nagyja rikoltja fennen =

„Itt vagyok ember! itt szabad lennem!”

*

1988 ápr. 3.

Visszatérés a Honba = Friedrich Hölderlin

Enyhe szellők! Itália hívőkei!
És te, nyárfáiddal szeretett Folyam!
Ti hullámzó hegyek! Ó mind ti
Napfényes csúcsok, itt vagytok megint?

Te csendes hely! Álomban megjelenesz a
Vágyónak reménytelen napok után,
És te házam, s ti játszótársak,
Fák és dombok, ó ti jól Ismertek!

-Mily távol már! a gyermeki nyugalom
Oda, s oda az Ifjuság, Szerelem,
Öröm; de te Hazám! te Béke-
Tűrő! Ó látod, te megmaradtál.

S mert veled türnek, veled örvendeznek,
Felneveled te, Drága! tieidet!
S inted álomban is, ha messze
Tévelyegnek töled a Hűtlenek.

És mikor az ifjú forró keblében
Csillapodnak az önkényes kívánságok
S a Sors előtt lecsendesül, úgy
Neked adja magát a Megtisztult.

Ég veled akkor Ifjúság, Szerelmem-
Rózsavénnyé, és a vándor minden
Mezsgyéi, ég veletek! és áldd
Meg ó hazai Ég, életemet!

1991 május 30.

Az élet fele * = Friedrich Hölderlin

Sárga körtékkel függ
És tele vadrózsákkal
A tóba a part,
Ti bájos hattyúk
Csóktól ittasan
Merítetek fejet
A szentjózságság vizébe .

Faj nekem, honnan veszek
Ha tél van, virágokat, s honnan
Napsugarat,
És Föld árnyékát?
Szótlanul s hűdeden
Allnak a falak és szélben
Csörömpölnek a zászlók .

* 1988 május

A Sors Istennőjéhez (Friedrich Hölderlin)

Csak egy nyarat engedjétek Hatalmasok!
És egy őszt még érlelni dalaimat,
Hogy készséges szivem az édes
játéktól eltelve, akkor haljon.

A lélek, melynek az életben nem volt
Isteni joga, Orkusz-nál sem pihen;
De egykor, ha nekem mi szent, és
Szivemnek ügye, a Vers sikerült,
Légy akkor időzőlve árnyvilági csend!
Elégedett leszek, bár hirom játéka
Engem már le nem kísér; Egyszer
Éltem Istenként, s több ennél nem kell!
* 1788 május.

Az Otthon (F. Hölderlin)

Vidáman érkezik haza a hajós
Távol szigetekről megpakoltan;
Igy jönnek, ha arattam volna
Tavakat, mint szenvedést arattam.

Drága partok, kik egykor fölneveltetek
Enyhítitek a fájdalmat, igitetek
Ti is ifjúságom erdei
Ha jövök, újra nyugalmat nekem!

A hűs pataknál, hol hullámjéteket,
A folyóknál, hol gyors hajókat néztem,
Ott leszek hamarosan, s ti is
Öleltek, hogy gyógyuljon a szívem,

Ti Hűségesek! De én tudom, tudom,
Hogy szerelmi sérelem nem gyógyul könnyen,
Nem dalol bölcsödalt, vigaszt mit
Halandók énekelnek keblemből.

Mert kiva az égi tüzet kölcsönözték
Az Istenek, szent fájdalmat is adtak,
Ezért maradandó! Föld fia
Vagyok szeretni és szenvedni én.
* 1988 május

Hyperion Sorsdala

Fent a fényben, puha talajon
Sétáltak boldogult szellemek!
Isteni fuvalmaktól
Érintve könnyedén,
Mint a művész nő ujjai által
A szent hűrok.

Sorstalan, mint alov' usecsenők
Lélekzenek az Égiek;
Szerény rügyháiban
Örízve szűzen
Virágozik a szellem
Örökké nekik,
És boldogult' szemek
Tekintenek a csendes
Örök Tisztaságba.

De nekünk más adatott;
Pihenni semmi szinten!
- Szennedők fogynek,
Zuhannak vakon
Egyik óráról másikra,
Mint a víz zátonyról
Zátonyra dobva,
Évekig a bizonytalanságba.
* 1891 szept. 1.

Tisztelt Hölgyek és Urak, kedves testvé-
rek, rokonok, ismerősök, -Endrődiek, Gyomaiak.

Köszönöm szépen, hogy eljöttek, hogy
érdeklődést tanúsítanak munkáim iránt.
Kívánom, hogy idefáradásuk, ne legyen
hiába való!

Köszönet a Rendezőknek, a közre-
működőknek, Horvák Lajosnénak és
Polányi Évának!

-Endrődinek lenni nem csupán földrajzi
meghatározás, hanem sors kérdés is!
mondta el helyettem Dr. Szabó Ferenc
a Munkácsy Múzeum igazgatója
ezen a helyen 5 évvel ezelőtt! Akkor
festményeim bemutatója volt itt,
most meg verseskönyvemet hoztam
haza Endrődre a szülőfalumba,
mely időközben várossá rangosodott,
melynek nevét, Dr. Frankó Károly
polgármester úr hozzájárulásával,
művész névként fölvettem, mintegy
ezzel is jelezve hovatartozásomat,
fizikai, szellemi és lelki létem eredetét.
A festészet és a költészet bennem
egyazon talajból táplálkoznak,

de mivel a költészet az anyanyelv-
hez még közelebb áll, így még inkább
a bölcsőnél kezdődik. Ugyanazon
szavakat foglalom versbe, amiket
a szülőktől, testvérektől, tanítóim-
tól tanultam! A magyar népköl-
tészet, népdalok, nóták énekek
balladák tárházának nyelve ez,
melyeket klasszikusaink gazdagi-
tottak. Ez a nyelv a nemzeti
lelkületünk szerves tartozéka,
amit kincsként őrzök!

Nem is akarok mindenáron modern
művész lenni, csak annyira, amennyire
a magyar népi, nemzeti sajátosság
megengedi. Ezért maradok én a
hagyományok talaján és nem kívá-
nok ahhoz a néma gyerekekhez
hasonlítani, akinek még az anyja
sem érti a szavát!

„Most már ne is az legyen a téma
mennyi mindent kaptunk mi a néptől,
hanem arról kéne szólni, még ma,
mennyi mindent adunk vissza végül!”

E gondolatokat tartottam fontosnak
elmondani és most verseimet
szíves figyelmükbe ajánlom!

*

Bella János